

Species medicamentorum quæ in corpus sumuntur.

exprimunt, & ob oculos ponunt, assuefacere iuniores medicos voluimus: ut tandem contemptis spretisque barbaris, veris & latinis uti discerent. Nisi enim aliquando veras medicamentorum nomenclaturas reducere in quæ usum quotidianum reuocare incipiamus, metus est ne perpetuo rerum etiam caligine obruamur. Tamen si qui imperitiores in ijs intelligendis hærebunt, ad primum librum confugiant oportet: in quo passim latinis & græcis barbaras appellationes cõiunximus, ne vllus nos obscuritatis alicuius autores fuisse meritò queri possit. Quamuis autem medicamenta quæ in corpus recipiuntur, composita varia sunt, tamen nos vniuersa viginti tribus speciebus, hodie vsitatis, complectemur, quarum hæc sunt nomina:

- 1 Antidota propriè dicta.
- 2 Purgatoria medicamenta, liquida & solida.
- 3 Catapotia, siue pilulæ.
- 4 Vomitum elicientia.
- 5 Sacchara.
- 6 Condita.
- 7 Eligmata, vulgò Loch dicta.
- 8 Zulapia, vulgò Iulebia.
- 9 Succii medicati, vulgò Rob & Miuræ.
- 10 Serapia, vulgò Syrupi.
- 11 Decocta.
- 12 Pulueres, seu tritura, Drangea, vel Tragea.
- 13 Pastilli, vulgò Troschisci.
- 14 Glandes, barbaris Suppositoria.
- 15 Clysteres.
- 16 Collyria, Arabibus Sieff.
- 17 Gargarizatus, Gargarismiue.
- 18 Dentifricia.
- 19 Pessi, vulgò Pessaria.
- 20 Errhina, Nasalia vulgò.
- 21 Apophlegmatismi, vulgò Masticatoria.
- 22 Odoramenta, siue pilæ odorata.
- 23 Suffimenta, suffitusue.

De quibus singulis eo, quo positæ sunt, ordine differemus, ab Antidotis exorsu.

DE ANTIDOTIS.

Caput I.

Antidota quæ?

Tres veteribus antidotorum differentia.

Medicamenta omnia quæ non foris admota corpori, sed intra corpus assumpta vitijis medentur, Græci veteres, Galeno libro 1. de Antidotis teste, antidota, ab ἀντι τοῦ δὲ σώματος, quasi aduersus plurima morborum genera & vitia data, & fœminino genere Antidotos appellarunt. Vnde cephalica, ophthalmica, stomatica, arteriaca, stomachica, cardiaca, hepatica, splenica, nephritica, colica, & id genus alia quæ ab vsu nomina sua habuerunt medicamenta, harum partium vitijis salubria, antidota dixerunt. In vniuersum autem tres fuerunt illis, eodem Galeno attestante, antidotorum differentia. Horum enim quædam aduersus letalia medicamenta, siue deleteria quæ aliquo malo fato sæpe exhibentur, ac bibuntur dabantur. Quædam contra feras venenum iaculantes, siue virulentas. Quædam vitijis & affectibus ex prauo victu & humoribus vitiatibus abortis

Obortis succurrebant. Nos paulo arctius Antidoti significationem contrahentes, hac voce tantum medicamenta intra corpus recepta, quæ letalibus aduersantur, quæ item dolores sedant, somnum afferentia ac stupefacientia, præterea quæ imbecillo corpori, eiusq; partibus parum firmis robur afferunt, intelligimus. Neq; enim commodior alia nobis occurrebat appellatio, qua à cæteris intra corpus assumptis medicamentis, illa separaremus. Quod si alicui hæc ipsa alio nomine appellare libet, nihil moramur. Nobis certè melior nunc in mentem non veniebat appellatio, qua illa à reliquis in corpus receptis discernere-
 mus. Non me latet autem, recentiores vocare Antidotos aliàs confectiones, aliàs Electuaria, sed non sine confusione lectoris. Nos igitur omnia quæ intra corpus sumuntur medicamenta, & peculiaribus nomenclaturis donata non sunt, Antidota, vt diximus, potius appellare, adiectis nunquam non, quæ illa ad certam speciem coarctant, vocabulis, voluimus.

*Antidotum
quid appel-
lemus.*

DE ANTIDOTORVM LETALIBVS

aduersantium vsu.

Caput II.

Non ab re exordimur ab Antidotis, quæ letalibus aduersantur: quòd nimirum illa triplicem promittant vsu, & eorum quæ letalibus repugnant, & eorum quæ contra ferarum venenum faciunt, atq; eorum quæ vitijs e prauo victu natis succurrunt: vt sunt Theriaca, Mithridatios, Esdra, & id genus alia. Hinc est, quòd ab huius ætatis medicis confectiones Magnæ, non admodum ineptè nominentur. siquidem maiores, quàm cæteræ Antidoti, vires obtinent. Vt valde inepti sint, qui hanc appellationem à magni nominis viris consecutas esse arbitrantur. Igitur iam dicta Antidota, qui hodie medicinam faciunt, hac ratione vsurpant. Nonnunquam se solis, citra aliorum vel simplicium, vel compositorum medicamentorum adiectionem, vtuntur. Quod vt rectè faciant, illorum pondus, & (vt hodie vocant) Dosis, cognitam habeant oportet. Quæ qualis sit, libro secundo est partim expositum, & paulo post clarius explicabitur. Quanquã in ijs certa quantitas, vt etiam in alijs medicamentis, vt pote quæ pro ætatis, naturæ, temporum & morborum ratione varietur, præscribi nulla possit, aut debeat. Non desunt qui, vt eorundem Antidotorum insuauitatem frangant, aut tegant, flores cordi familiares saccharo conditos, illis admiscant, & serapio aliquo conuenienti excipiunt, in hunc quidem modum:

*Confectiones
magna.*

Vsu.

℞. Theriacæ Andromachi, }
 Mithridatij antidoti, } añ drachmam vnam & dimidiam.
 Sacchari borraginis, }
 Melissophylli, }
 Echij. } añ drachmam vnam.

Excipe serapio ex acido citrij succo, & redige in consistentiam iustam. Sunt qui prædictis Antidotis adijciunt ex simplicibus aliquot medicamenta corroborantia, vt ex sequenti patebit formula, quæ

℞. Mithridatij antidoti, drachmas tres.
 Sacchari melissophylli, drachmam vnam.
 Ramentorum eboris, }
 Seminis seselios, } añ scrupulum vnum.
 Ligni aloës. }

Excipiuntur serapio ex acido succo citrij, vt prædictum est.

Alij iam dictas Antidotos, adiectis Bolo armenio, aut Lemnio sigillo,
 g iij alijsq;

alijsq; id genus venenis aduersantibus medicamentis, stillaticijs congruentibus liquoribus diluunt, vt ex sequenti manifestum sit formula, quæ

℞. Theriaces Andromachi, scrupulos duos.

Antidoti Mithridatij, scrupulum vnum.

Boli armenij, scrupulum dimidium.

Liquoris stillaticij rosarum, vncias duas.

Borraginis, } añ vnciam dimidiam.

Scabiosa,

Commistis omnibus, fiat potio.

5. Vtitatum præterea est, vt prædictis Antidotis vnum aut plura eorum medicamentorum, quæ Antidotum ^{δια τριών} constituunt: ita nominatum, vt præcedenti libro diximus, quod è quatuor rebus gentiana scilicet, myrrha, aristolochia, & baccis lauri confet, admisceantur. quemadmodum ea quæ sequitur, formula ostendit: quæ

℞. Antidoti Mithridatij, scrupulos duos & dimidium.

Theriaceæ Andromachi veteris, drachmam vnam & dimidiam.

Gentianæ,

Aristolochiæ longæ,

Myrrhæ optimæ,

Baccarum lauri,

} añ scrupulos duos.

Excipiuntur serapio ex acido succo citrij, quod satis est.

6. Non solum verò ad letalia venena propulsanda prædictarum Antidotorum hodie vsus est: sed & ad alia, vt diximus, corporis vitia, præsertim mensium suppressionem, alijs scilicet, quibus menses euocandi vis inest, adiectis. vt ex sequenti rescripto patebit, quod

℞. Antidoti Mithridatij, drachmas tres.

Tripheræ magnæ, drachmas duas.

Antidoti hæmagogi, drachmam vnam.

Pastillorum è myrrha, drachmam dimidiam.

Cinamomi,

Cassia lignæ,

Rubiæ,

} añ scrupulos duos.

Cum Serapio ex artemisia excepta reponantur.

7. Saracenicæ
tryphera
vsus.

Saracenicam vocatam Trypheram ad melancholica vitia vsurpamus, conuenientibus illi admixtis alijs tum compositis, tum simplicibus medicamentis, in hunc nimirum modum:

℞. Tripheræ saracenicæ, sacchari buglossæ, & violacei, añ vnciam vnam, & dimidiam. Lætificantis Galeni nominati, vnciam dimidiam. Specierum diapleres archonticôn, drach. vnam, & dimidiam. Corticum citrij, drach. vnam. Maceris, scrupulos duos. Epithymi, scrupulum vnum. Excepta ex acido citrij succo serapio, in electuarij formam rediguntur.

Exhibendi
modus.

Cæterum non transeundum nobis silentio erit, Antidotorum omnium non eundem esse exhibendi modum, quod nimirum cum iisdem liquoribus haud præbeantur. Siquidem vel ex vino, vel aqua mulsâ, vel stillaticio aliquo, vel alio quodam liquore, prout affectus ipse exigit, dantur. proinde pro affectuum differentia congruum misturæ liquorem inueniamus oportet, quemadmodum Galenus in libro de Theriaca ad Pisonem, & post hunc in suo de Compositione medicamentorum libro Actuarij, & Nicolaus Myrepsus docent. Porrò pondere & mensura aliâs alia eodem Galeno in lib. de theriaca ad Pisonem autore, rectè vteris. Interdum enim fabæ Aegyptiæ quantitate danda, vbi nimirum exiguum ad Antidotorum coctionem interuallum erit. Interim verò auellanae,

Pondus &
mensura.

aut

aut Ponticæ nucis magnitudine fumes, quū scilicet plus temporis ad gubernationem eorundem habiturus es. Hoc est, si parum temporis ad antidoti confectionem super sit, minus de eo exhibendū erit, vt scilicet in breui hoc interuallo cōcoqui & alterari possit. Sin plus temporis ad eiusdem gubernationē dispensationēue super sit, plus quoq; de illa exhibendum erit, quod ad alterationem eius copia fat sit interualli. In vsu certē Antidorum anni tempus, & regio maximē inspicienda erunt. Nam per æstatem, præsertim theriaca, neutiquam præbenda. Quippe constitutione aëris calida, ex antidotis prædictis corpus calidius euadens offenditur. Quapropter hoc tempore, nisi impendens aliqd periculū diuersum nos iubeat, iam dictorum Antidorū nullus esse vsus debet. Consideranda quoq; in eorundē vsu ætas erit. neq; enim ætate florentibus, & multo calore natiuo præditis, magna copia, & sæpenumero dāda sunt, nec nisi ex aqua. His verò qui transacta iam iuuenta declinant, & ad senectam spectant, aut ætate confecti sunt, & multum de prædictis Antidotis, & sæpe, nō ex aqua modò, sed ex vino quoq; pondere drachmæ vnus sumenda sunt, vt corporis virtus iam emarcescens, & natiuus calor ferè extinctus, refocillari & accendi earundē beneficio possit. Pueris autē hæc medicamenta haud sunt danda. Quippe horum magnitudo pueriles vires longē superat, & corpus eorundē facile resoluit, natiuumq; spiritum citò extinguit. In vsu præterea eorundem Antidorum, theriaca potissimum, vnice considerandum erit, num probè cocta sint. Nam longo tempore, plurimum autem duodecim annis, ad coctionem egent. Vigentiores autem validioresq; sunt ab anno quinto, sexto, septimo: præsertim in ijs qui à virulentis feris, aut rabido cane morfi sunt, & medicamentis letalibus petiti. Hi enim omnes quū grauem noxam ab ijs venenis acceperint, potentioribus Antidotis indigent. Deniq; Antidotos prædictas exhiberi oportet, quum is qui sumit pbè concoxerit, nec cibus grauatus fuerit. A ieiunis itaq; minimè autem crudis, hoc est, appetente iam diluculo, id genus medicamenta assumenda veniunt. Quare saturis, nisi summa vrgeat necessitas, præbenda haud erunt. Necessitate verò impellente, & hausto veneno ex postulante, quauis diei hora exhiberi possunt: vt fusius in libello de Theriaca ad Pisonem Galenus docet.

DE ANTIDOTORVM DOLOREM SEDANTIVM & STUPEFACIENTIVM VSU.

Caput III.

Absoluta vtendi ratione Antidorum, quæ letalium medicamentorum, aut virus iaculantium bestiarum gratia sumuntur: reliquum est, vt ad alterius generis Antidota, quæ scilicet malis ex praua victus ratione natis succurrunt, iam progrediamur. Quum autem hæc ipsa varia sint, vt præcedenti capite dictum est, primum quidem inter ea locum occupant quæ Græcis ἀνὸδῶνα & ἀνὸδῶνα, & ἀνὸδῶνα, & ἀνὸδῶνα, Latinis verò dolorem sedantia, & lenientia, & mitigantia, & stupefacientia appellantur. Sed differunt inter se ἀνὸδῶνα & ἀνὸδῶνα. Anodyna enim propriè ea quæ partium existunt tenuium, & non multo q; quæ moderata calidiora sunt, appellantur. Proinde necesse est vt vacuent & discutiant, rarefaciant, extenuent, concoquant, & æquabile reddant, quicquid in partibus dolore vexatis aut humorū acrim, vel lentorum, aut crassorum, aut multorum meatibus infarctorum: vel etiam vaporosi, vel crassi, vel admodū frigidi spiritus exitum cōmodum non inuenientis, cohibitum atq; inclusum est. Itaq; nihil prorsus adstrictionis habeant oportet, ne si pars quidē laborans, aut etiam affectus ipse ex postulet. Vnde perspicuum euadit, quòd interdū affectum non iuuabunt, sed dolorem tantūmodo mitigabunt, quando videlicet reuera Anodyna dicentur. Interdum verò etiam affectum ipsum adiuuabunt, & tum quidem facultatē habebunt duplicem, nempe Anodynā & sanantem. Igitur Anodyna

Quæ
quibus
bibenda

Antidororū
concoctionis
tempus.

Exhibitio-
nis hora.

Anodyna.

dyna

dyna proprie vocantur, quæ dolorem leniunt, tenui substantia, primi ordinis calefacientium: vel ita temperata, vt familiaritate elementorū naturæ partium consentiant: qualia sunt, oleum dulce, ætate mediū, butyrū, cælypus, adipēs, aqua tepida, lini semen, chamæmelum, fœnum græcum: olea, chamæmelinum, amygdalinum è dulcibus amygdalis, & id genus alia. Quum verò varia ex illis medicamentorum genera conficiantur, nempe fomenta, cataplasmata, decocta, & vnguenta, exempla singulorum è suis locis petenda veniunt. Cæterum quæ Narcotica seu stupefacientia nuncupantur, temperamentum sortiuntur, vel summè aduersum ijs quæ reuera sunt anodyna. Siquidem omnia corpus refrigerant, & sensum eò vsq; stupefaciunt, vt si paulo liberalius ebibantur, mortem afferant. Horum compositionem plurimū Opium ingreditur, hinc recentioribus Opiata nominantur. Galenus lib. 7. de Compos. medic. localium, cap. 5. duo quoq; dolorem sedantium medicamentorum genera facit. Vnum, quod veteres medici composuerunt ijs qui sanguinem reijciunt, item ijs qui tabescunt: & ad alios dolores atq; affectus, qui circa pulmones, arteriam, thoracem, aliasq; corporis partes, exceptis tamen colicis, consistunt: idq; *ἀναισθητικόν* appellauerunt. Alterum colicum nominauerunt, quod scilicet colico dolore laborantibus duntaxat adhibuerunt. Atq; hoc priore vehementius fuit, vtpote quod vim prædominantem, ex multitudine refrigerantium medicamentorum habebat: vt sunt, hyoscyami semen, papaueris succus, & radicis mandragoræ cortex. Primi autem generis medicamenta odoratorum, & vrinam cientium feminum (qualia sunt cuminum, daucus, seseli, apium, & anisum,) mistura constabant. Quod verò ad vsum Narcoticorum & stupefacientium attinet, sciendum, ijs non esse vtendum, nisi vbi ab anodynis dolor sedari nequit. Ob id vsum illorum perpetuò vitandus, nisi magna necessitas nos vt ipsis vtamur cogat. Nam corpora viuientium simile quid mortificationi ab omnibus quæ ex opio, mandragora, hyoscyamo, & id genus alijs narcoticis constant medicamentis patiuntur: nimirum causis dolorem infligentibus, insensilibus factis. Et multi profectò qui talibus assidue in podagra & oculorum doloribus vsi sunt, ad immedicabilem frigiditatem particulas perduxerunt. Non igitur continuis diebus, sed ex interuallis eiusmodi medicamenta danda sunt. Nec etiam statim post mixtionē in vsum accersenda sunt narcotica & stupefacientia, sed post sex mensium, aut anni spatium. Præterea miscenda illis sunt calefacientia: partim vt vim eorum stupefactoriam vehementem non nihil refrenent & obtundant, adeoq; sensum minori detrimento stupefaciant: partim vt frigiditas altius penetret. Nam quum frigida per se tardi sint transitus, admiscuntur calida, vt refrigerantium stupefactionem in altum deducere queant: qualia sunt, castorium, crocus, calia, & id genus alia. Cauendum etiā vnice, ne narcotica partibus ijs quæ principatū in corpore obtinent, verbi gratia, cerebro, cordi, pulmonī, iecori, ventriculo, & ijs similibus adhibeantur. Præstat quoq; ea primū forinsecus admo- ueri, priusquam intra corpus sumantur. Pueris deniq; senioribus & alijs imbecillioribus, frigidaq; temperatura præditis, itemq; grauidis seu vterum geren- tibus ne applicantur. Cæterum in vsu narcoticorū tribus attentum esse medi- cum oportet. Primò, vt sensum tactus obtundat & stupefaciat: secundò, vt nihil noxæ ex hac stupefactione in particula relinquatur: tertio, quod est maximum, vt affectui succurrat. Quæ tria Philo ille Tharsensis diligenter in sua Antidoto, quæ instar exempli, quod in cõponendis Narcoticis imitari debent medici, ab ipso propõsita est, serauit. Nam ex hyoscyami, & omnium valentissimi opij mixtura, facultatis sensoria stuporem, & somnum torpidum inducere ac moliri voluit. Quo verò citius stupefacientia distribuarentur, & vniuersum laboran- tium partium profundum penetrarent, calefacientia admiscuit, pyrethrum, co-
stum,

*Narcotica
seu stupefa-
cientia.*

*Opiata.
Medicamen-
torum dolo-
rem sedantiū
duo genera.
Anodynum.
Colicum.*

*Narcoticis
quando v-
tendum.*

*Calefacien-
tia miscenda
stupefacien-
tibus.*

*Quibus par-
tibus non ad-
hibenda.*

*In vsu Nar-
coticorum tri-
bus attentum
esse oportet
medicum.*

*Philonis
Antidotus
qualis.*

stum, euphorbium, & piper: quæ noxios humores discutere, tenaces extergere, crassos incidere, flatulētos spiritus attenuare & vacuare possunt. Porro Antidotis narcoticis stupefacientibusq̄, medici hodie in hunc vtuntur modum. *Vsus narcoticorum.*
Interdum illis seorsim, & citra aliorum medicamentorum commixtionem, adiunctis tamen semper ijs quæ violentiam earundem frangunt & obtundunt, vtuntur: vt ex sequenti patebit formula, quæ

℞. Philonij, drachmam vnam.

Croci, } añ grana duo.
Castorij, }

Cum zupapio violaceo in vnitatem coëant.

Est quando eadem etiam vsurpant in sistendo sanguine, aut alui profluuiō. Atq̄ tum quidem adstringentes pastillos illis commiscunt, & cum liquoribus conuenientibus, aut serapijs eiusdem generis excipiunt: vt ex eo quod sequitur rescripto fit manifestum, quod

℞. Antidoti athanasia, drachmam vnam & dimidiam.

Pastillorum è succino, } añ drachmam vnam.
E terra Lemnia, }

Lapidis hæmatitis, } añ scrupulos duos.
Radiciſ symphyti maioris, }

Cichorij, scrupulum vnum.

Serapij myrtini, quantum ad excipiendum satis erit.

Vtiliter etiam iisdem Micleta commiscetur, cum alijs eiusdem farinae medicamentis, hoc pacto:

℞. Micleta, vnciam dimidiam.

Rob è ribes, drachmas tres.

Sacchari rosacei veteris, } añ vnciam dimidiam.
Diacydoniati citra species, }

Miuæ cydoniorum, drachmas duas.

Balauſtiorum, drachmam vnam.

Symphyti maiori radiciſ, drachmam dimidiam.

Serapij myrtini, quantum ad excipiendum sufficit.

Nonnunquam purgantia quædam medicamenta composita illis admiscuntur, vt scilicet hac ratione non solum dolorem remittant, verum etiam vt humores noxios, adeoq̄ ipsum affectum auferant, & è corpore tollant. Qui tamē modus hodie non valde vsitatus est, & pauci sunt qui illum vsurpant. Eius tamen exemplum subiiciemus, quod *Purgantia stupefacientibus commixta.*

℞. Diaphœnicôn, drachmas tres & dimidiam.

Antidoti indi maioris, drachmas duas & dimidiam.

Philonis, drachmam vnam.

Vini, quod satis est ad excipiendum.

Porro ex stupefacientibus medicamentis dantur magna ex parte scrupuli duo, aut drachma vna. Veteres hæc ipsa summum nucis auellanae quantitate seu magnitudine præbebant. Sumuntur vesperi, dum cubitum itur, ex vino, aut alioliuore congruente. *Pondus. Exhibendū tempus.*

DE ANTIDOTORVM SOMNI-

ferorum vsu.

Caput IIII.

Somnifera, siue somnū conciliantia, aut soporem molientia vocata medica-
menta, Græcis *ὀννωτικὰ* dicunt. His medici magni doloris, aut vigiliarū gratia
vti cōsueuerunt. Interdum etiam in vehementiori ac violenta tussi, ne quis eius
ocasio.

occasione conuellatur: vt nonnunquam in sanguinis eruptione, & difficilibus destillationibus accidere solet. Ceterum ad eorundem compositionem, qui hodie medicinam faciunt, vtuntur Serapio violaceo, è papauere, succis aut stillaticijs liquoribus solani, lactuca, portulaca, & id genus alijs: vt è sequenti formula patebit, quæ

℞ Serapij violacei, vnciam vnam.
 Epapauere, vnciam dimidiam.
 Liquoris stillaticij lactuca, } añ vnciam vnam.
 Semperuiui, }

Solani, vnciam dimidiam.

Commixtis omnibus, fiat potio.

Interim Antidotum diacodiõn cum saccharo florum nymphææ, violarum, ac aliorum frigidorum medicamentorum permiscemus, ac somniferum conficimus medicamentum: quod sequens rescriptum docet, quod

℞ Diacodiõn, vnciam dimidiam.
 Sacchari nymphææ, } añ vnciam vnam, & dimidiam.
 Violarum, }
 Succilactuca, } añ vncias duas.
 Portulaca, }

Subacta in pila, inter se commiscentur.

Solenne est, vt hodie facientes medicinã, vnguentis ex frigidis & stupefacientibus medicamentis confectis, ad conciliandũ somnum vtantur: vt est id quod

*Vnguentum
 somniferum.*

℞ Vnguenti populei, drachmam vnam, & dimidiam.
 Olei violacei, drachmam vnam.
 Seminis hyoscyami, } añ scrupulos duos.
 Corticum radicis mandragoræ, }
 Opij, grana quatuor.
 Croci, } añ grana duo.
 Castorij, }

Ceræ quod satis est, fiat vnguentum.

*Tempus ex-
 hibendi som-
 nifera.*

Potiones autem somniferæ, nisi aliud facere necessitas cogat, dantur vespere, & cubitũ ituris. Eodem quoque tempore vnguenta temporibus sunt illinenda. Quòd si tamen dolorum aut vigiliarum vehementia, vt per diem ijs vtamur nos vrgeat: vt cubiculum in qua æger decumbit, turba ac strepitu omni vacet curemus, necesse est. Ablegata itaque turba quæ ægrotanti molesta esse possit, vnum aut alterum, aut plures etiam, citra tamen strepitum, adesse satis erit.

DE ANTIDOTORVM ROBR

corpori adijcientium vsu.

Caput V.

*Antidota
 roborantia.*

*Liquida.
 Solida.*

ABsolutis primis duobus Antidotorum generibus, reliquum est, vt tertium, quod robur vniuerso corpori, aut eius partibus adijcit aggrediamur. Hoc à nonnullis aromaticum, quod scilicet magna ex parte aromatis constat, nominatur. Quorum vsus vt rectius assequamur, sciendum initio erit, hæc bifariam hodie construi: nempe liquida, vel solida. Liquida sunt, quæ melle excipiuntur, & vulgò electuaria vocantur: solida contra, quæ saccharo, & dicuntur confectiones. Ad quas conficiendas mel optimum, si fieri potest, accipitur, tantumque aquæ quantum necessitas exigit, adijcitur. Quo enim mel purius, eò minus aquæ opus est: dein coquatur & spuma subinde cochleari foraminulento plumbo albo obducto auferat tantisper, donec iustã spissitudinem consequatur. Cuius

Cuius quidem inditium est, si rudicula immissa, vel cochleari extracto & eleuato, instar fili assidue defluit, in fine vero quasi abrumpitur filum, & superior pars retrahitur, & conglobatur, donec ea quoque diducta decidat. Vel gutta in solidum aliquod corpus lapideum, vel metallicum laeue stillatur, quae si non defluit, aut inclinato iam dicto corpore non decidit, iustam consistentiam nactum est. Sin defluit, aut decidit, aquosius iusto est, ac diutius coqui debet. Mel coquitur ut purificetur, purum autem esse significat spumae absentia. Species imponendae ubi mediocriter refrigit mel, atque impositae pistillo aut spatha miscantur, & commista in fictili vase denso recondantur. Quapropter principio quantum mellis aut sacchari in eorundem structura sit adijciendum, nobis exponendum erit. An aduertendum igitur, ut in componendis & liquidis & solidis Antidotis roborantibus, ad librā mellis vel sacchari, nonnulli accipiant vnc. tres specierum, ita ut sit quadruplum mellis aut sacchari ad species. Alij triplum tantum mellis ad species adijciunt. Priorū sententiae haec respondet proportio. Ad

Mellis vel sacchari	<table border="0"> <tr> <td rowspan="4">}</td> <td>Libram vnam,</td> <td rowspan="4">} Specierum</td> <td>Vnciae tres.</td> </tr> <tr> <td>Libram semis,</td> <td>Vncia vna semis.</td> </tr> <tr> <td>Vncias tres,</td> <td>Drachmae sex.</td> </tr> <tr> <td>Vnciam vnam,</td> <td>Drachmae duae.</td> </tr> </table>	}	Libram vnam,	} Specierum	Vnciae tres.	Libram semis,	Vncia vna semis.	Vncias tres,	Drachmae sex.	Vnciam vnam,	Drachmae duae.
}	Libram vnam,		} Specierum		Vnciae tres.						
	Libram semis,				Vncia vna semis.						
	Vncias tres,				Drachmae sex.						
	Vnciam vnam,	Drachmae duae.									

Posteriorum sententiae, quae melior est, adeoque pharmacopoeis sequenda, repudiata priori, & ea praesertim qua impulsu, ad librā vnam mellis vel sacchari vnciam vnam duntaxat specierum accipiunt, haec proportio erit. Ad

Mellis vel sacchari	<table border="0"> <tr> <td rowspan="4">}</td> <td>Libram vnam,</td> <td rowspan="4">} Specierum</td> <td>Vncias quatuor.</td> </tr> <tr> <td>Libram semis,</td> <td>Vncias duas.</td> </tr> <tr> <td>Vncias tres,</td> <td>Vnciam vnam.</td> </tr> <tr> <td>Vnciam vnam semis,</td> <td>Vnciam dimidiam.</td> </tr> </table>	}	Libram vnam,	} Specierum	Vncias quatuor.	Libram semis,	Vncias duas.	Vncias tres,	Vnciam vnam.	Vnciam vnam semis,	Vnciam dimidiam.
}	Libram vnam,		} Specierum		Vncias quatuor.						
	Libram semis,				Vncias duas.						
	Vncias tres,				Vnciam vnam.						
	Vnciam vnam semis,	Vnciam dimidiam.									

Hanc itaque rationem proportionis mellis & sacchari ad species, ut comprehensum est, in conficiendis liquidis Antidotis roborantibus, deinceps obseruare debent pharmacopoei: nec minus, ut hactenus consueuerunt, de speciebus accipiant: & studium iucunditatis & suauitatis apud eos tantum non valeat, ut minus efficacia conficiant medicamenta. Nullum Antidotū liquidum roborans, quod sciam, hodie in nostratibus officinis medicorum prostat, sed omnia, excepto dia prasiu, cum saccharo in solidam redacta formā illic habentur, quum veteribus liquida magis in vsu fuerint, forte quod Sacchari tractandi rationem ignorarint, aut certe quod magis efficaces sint. Componunt autem non raro medici huius aetatis noua Antidota roborantia liquida, quae priuatim vocant Electuaria, aut mixturas. Neque enim illis mixtura aliud est, quam compositio quae ex varijs medicamentis tum compositis, tum simplicibus aliquo liquore exceptis, constat. Componunt autem ad eum modum medici. Accipiunt solida Antidota roborantia, & eorundem etiam species vocatas, illisque commiscet sacchara diuersi generis, item pastillos, condita, aluum lenientia, & simplicia alia affectui congruentia: ac serapio, aut alio conueniente liquore excipiunt, ut e sequentibus patebit formulis & rescriptis, quae,

Componendorum liquidorum Antidotorum roborantium ratio.

Mixtura quid.

R. Sacchari rosacei,
Violacei,
Borraginis,
Echij. } ^a vnciam dimidiam.

Diatragacanthos, vnciam vnam.

Diatrionfantalon, drachmas tres.

Manus Christi cum margaritis, drachmam vnam & dimidiam.

Antidoti e prunis damascenis simplicis, drachmas sex,

h Specierum

Specierum diarhodôn abbatis, drachmam vnam.
 Pastillorum è violis, drachmam dimidiam.
 Serapij violacei, quantum ad excipiendum satis est : fiat Electuarium.

11.

℞. Sacchari lauendulæ, } añ vnciam dimidiam,
 Rosmarini, }

Florum pæoniæ, drachmas tres.

Betonicæ, drachmas duas.

Acori conditi, drachmas sex.

Specierum plereos archontici, drachmas tres.

Diambar,

Diamoschi,

Dianthos,

} añ drachmam vnam & dimidiam,

Sticadis arabicæ, drachmam vnam.

Granorum pæoniæ numero sex.

Visci querni, scrupulum vnum.

Florum tiliaæ fœminæ, drachmam vnam.

Verbasculi odorati, drachmas duas.

Seminis coriandri præparati, drachmam vnam.

Serapij è stichade quod satis erit ad excipiendum, & fiat mixtura.

Quantitas
componendi.

Pondus su-
menda.

Tempus ex-
hibitionis.

Solidorum
vsus.

Solida du-
plicia.

Orbiculi.

Rotulae.

Morselli.

Lozengia.

Morsuli.

Porrò in componendis eiusmodi electuarijs & mixturis vocatis, nulla cer-
 ta quantitas præscribi potest, vtpote quæ ex alijs potius huius tertij libri capituli-
 bus discenda sit. Tamen vniuersa medicamentorū moles vncias tres, aut sum-
 mum quatuor, rarò excedere debet: quòd nimirum maior copia ægrotanti-
 bus fastidium pariat. Vna vice, magna ex parte, drachma vna cum dimidia, aut
 drachmæ duæ, pro diuersitate affectus, & habitus corporis, dari debent. Præ-
 bentur autem diluculo tribus aut quatuor ante prandium horis. Vesperis quoque
 cubitum ituris, totidem à cœna elapsis horis. Cæterum quod ad solidorum quæ
 vt gratiora sunt gustui, ita minus efficacia, vsus attinet, sciendum, ea hodie du-
 plici forma, rotunda videlicet seu orbiculari, & oblonga confici. Quæ rotundâ
 formam accipiunt, Latinis Orbiculi, vel placentæ dici possent. Nostræ ætatis
 medicis Rotulæ, & tabulæ vocantur. Et ea quidem forma hodie omnia in me-
 dicorum officinis prostant. Quæ verò oblonga aut quadrata forma effingun-
 tur, medici hodie Morsellos, & barbara voce Lozengias appellant: latinijs
 fortè Morsulos nominaturi. Ex ijs aliqui sunt æquilateres, alij latiores quàm
 crassiores, alij in medio crassiores, in extremitatibus tenuiores. Coquitur au-
 tem in orbiculis conficiendis saccharum ad exquisitam perfectionem, & dein-
 de ab igne remotum ligneo pistillo agitatur, & species iniiciuntur, ac probe mi-
 scentur. Cauendum autem vnicè erit, ne species cito addantur, ne scilicet adu-
 rantur, aut vis earundem resoluatur. Ad perfectionem autem coquitur, quum
 tantisper donec omne aqueum absumptum est. Cuius quidem rei signum est,
 quando spathula extractum, & violenter in aërem proiectum in floccos instar
 niuis crassioris abire videtur. Commistis omnibus spathula assidue eiusdem
 quantitatis saccharum extrahitur, & placentæ modo in tabulam cui farina in-
 sperfa est decidens, in orbem concrefcit. Si verò quid in lebete remanens dur-
 rescit, aqua affusa liquefcit. Rotulæ siue orbiculi concreti sigillatim auferuntur,
 & farina illis adhærens absterfa, in cribrū conijciuntur, & magis calido in loco
 desiccantur, & exiccati tandē in ligneis arculis reconduntur. Morsuli parimo-
 do formantur, nisi quod illud quod in lebete coctum est in tabulam superna sui
 parte humectatam secundum longitudinem effunditur, ligneis quæ tabellis ad-
 positis & vtrinque madefactis cogitur, atque latitudine ac crassitudine morsulorū
 formatur, qui dissecti in locum sicciorem transponuntur, Qui

Qui hodie medicinam faciunt, vtraque forma componunt e speciebus multorum roborantium Antidotorum, adiectis quibusdam simplicibus affectui congruentibus medicamentis minutissimè tritis, & saccharo in stillaticijs liquoribus conuenientibus dissoluto, ad orbiculorū, aut morsulorum formam redigunt, hoc modo. Coquitur saccharum ad consumptionem liquorum, dein insperguntur pulueres. Massa ex ijs composita ab igne remota, & in planum proiecta secatur in tessellas, quarum singulæ ponderent sesquidrachmam. veluti e sequentibus innotescet formulis, quæ

℞. Specierum diamoschi dulcis, }
 Diambar, } añ drachmam vnam & dimidiam.
 Aromatici rosati, }
 Diacinamomi, } añ drachmam vnam.
 Plereosarchontici, }
 Nucis moschatae, } añ scrupulos duos.
 Macis, }
 Cubebarum, }
 Cinamomi drachmam vnam & dimidiam.
 Caryophyllorum, } añ drachmam vnam.
 Calami odorati, }
 Piperis longi, }
 Lignialoes, scrupulum vnum.
 Mastiches, drachmam vnam & dimidiam.
 Zingiberis, scrupulos duos.
 Cardamomi, drachmam dimidiam.

Cum sacchari candidissimi vncijs sex, dissolutis in liquoribus stillaticijs saluiae & maioranae, quod satis erit: formentur orbiculi, aut morsuli, pro ægro- tantis arbitrio.

Aliud, quod

℞. Specierum diarrhodon abbatis, } añ drachmam vnam & dimidiam.
 Diatriosfantalon, }
 Rosata nouellæ, drachmam dimidiam.
 Pastillorum espodio, drachmam vnam.
 Seminum vtriusque intybi fatiui, } añ scrupulos duos.
 Cucumeris, }
 Portulacæ, }
 Lactucæ, scrupulum vnum.
 Santala albi, } añ drachmam dimidiam.
 rubri, }

Cum sacchari albiissimi vncijs tribus dissolutis, in liquoribus stillaticijs castue, & intybi fatiui, fingantur morsuli.

Interdum vbi amissas & admodum imbecillas vires reficere ac restaurare studium est, perdicum & caporum pulpas (sic enim Latini vocant partes animalium carnosiores) item nuces pineas, amygdalas, vuas passas, & id genus alia medicamenta speciebus Antidotorum commiscuntur: iterum, vt antea, adiecto saccharo, in conuenientibus liquoribus diluto, vt ex sequenti rescripto patebit, quod

℞. Pulpæ capi, vnciam vnam.
 Perdici, vnciam dimidiam.
 Testiculorum galli, drachmas tres.
 Nucum pinearum repurgatarum, vnciam vnam & dimidiam.
 Amygdalarum dulcium, vnciam vnam.

h ij Pista-

Compositio-
nis solidorum
ratio.

Pulpæ.

Pistacorum in stillaticio rosarum liquore maceratorū, drachmam vnam & dimidiam.

Seminum quatuor frigidorum maiorum, añ drachmam dimidiam.

Specierum diamargariton, } añ scrupulos duos.
Dianthon, }

Lætificantis Galeni, drachmam dimidiam.

Plereos archontici, drachmam vnam.

Cinamomi selecti, } añ scrupulum vnum.
Ligni aloës, }
Macis, }

Cum saccharo candidissimo, quantum satis erit, in stillaticijs boraginis & echij liquoribus dissoluto, formentur morsuli. Hic nulla certa sacchari quantitas indicata est. Præstat enim in similibus arbitrio pharmacopœi permittere, vt sacchari quantum libuerit adijciat, ne vel friabile planè medicamentum, aut inefficacius, sacchari copia cæterorum vim obruente, reddat. Tempus exhibitionis prædictorum Antidotorum, idem est quod liquidorum. Dant verò vna vice orbiculos duos, aut tres, plus aut minus, pro morbi & corporis ratione. Morsulus quoq; dimidius, aut summum vnus, nisi exiguus admodum fuerit, pro vna vice sufficit. Porro ordinis ratio requirere videtur, vt hoc loco de Tragæis vulgò vocatis confortantibus ageremus: verùm vt de omnibus quæ in puluerem rediguntur, vno in loco tractemus, consultius esse nobis visum est, vt ad caput de Pulueribus tragæas reijciamus.

Tempus exhibitionis.

Tragæa roborantes.

DE ANTIDOTORVM PUR- gantium vsu.

Caput VI.

Liquidorum vsus.

Antidota purgantia, Græcis καθαρτικά vocata, perinde atq; roborantia, duplici forma effinguntur, & in officinis aseruantur, nempe liquida, & solida. Liquidorum is est vsus. Medici huius ætatis duo, aut plura etiam inuicem commiscunt: eaq; in vino, liquoribus stillaticijs, decoctis, iusculis carniū, aut leguminum, pisorum vel cicerum, aut id genus alijs diluta, bibenda præbent: vt ex sequentibus paradigmatis patet, quæ

I.

℞. Antidoti indi maioris, drachmas tres.
Diaphœnicôn, drachmas duas.
Episcopi, drachmam vnam.
Misceantur.

II.

℞. Antidoti è psyllio, drachmam vnam.
Succo rosarum, drachmas duas.
Diaphœnicôn, drachmas tres.
Liquoris stillaticij intybi satiui latifolij, } añ vnciam vnam.
Cichorij, }

Boraginis, vnciam dimidiam.

Commixtis omnibus, fiat potio purgatoria.

Præstat autem semper stillaticijs liquoribus admiscere serapium, quod vim eorundem augeat, & gratius ac iucundius reddat medicamentum, in hunc modum:

℞. Antidoti hamech, } añ drachmas duas.
Diaphœnicôn, }
Diasenæ solutiui, }

Liquoris

Liquoris stillaticij fumiterræ, } añ vnciam vnam.
 Origani, }

Serapij de epithymo, vnciam dimidiam.

Misceantur.

Interim prædictis antidotis simplicia quædam medicamenta purgantia, quo validior eorundem reddatur & acuat facultas, adijciuntur: vt sunt, agaricum, rha Indum, barbarum hodie nominatum, turpetum, dacrydium, pastilli Alhandal barbaris vocati, & id genus alia: semper tamen his quæ vehementiam eorundem frangere & remittere possunt additis, vt è subiectis rescriptis abundè innotescet, quæ

℞. Agarici selecti, drachmam vnam.

Zingiberis, scrupulum vnum.

Salis fossilis, scrupulum dimidium.

His omnibus diligenter tritis, adijciantur

Antidoti indi maioris, drachmas duas & dimidiam.

Liquoris stillaticij hyssopi, } añ vnciam vnam.
 Calaminthæ, }

Oxymelitis scillitici, vnciam dimidiam.

Misceantur.

Aliud:

℞. Turpeti mediocriter triti, drachmam vnam.

Masticis, scrupulum vnum.

Antidoti diaphœnicôn, drachmam vnam & dimidiam.

Decocti vuarum passarum, vncias duas.

Mellis rosacei, vnciam vnam.

Commisceantur.

Aliud:

℞. Medullæ castæ fistularis, drachmas sex.

Antidoti diaphœnicôn, drachmam vnam & dimidiam.

E succo rosarum, drachmam vnam.

Pastillorum alhandal, drachmam dimidiam.

Decocti cichorii, } añ vnciam vnam & dimidiam.
 Fœniculi, }

Commisceantur: & fiat potio purgatoria.

Sunt qui in frigidis morbis vinum admisceant, vt eo suauior fiat potio. Sic in calidis non raro zulapium violaceum adijcitur, partim vt alteret, partim etiam vt aluum lubricam reddat: quemadmodum è formula sequenti patebit, quæ

℞. Antidoti hamech, drachmas tres.

Diaphœnicôn, drachmas duas.

Catholicôn, drachmas tres.

Vini optimi, vncias duas.

Serapij de epithymo, vnciam dimidiam.

Misceantur.

Aliud:

℞. Antidoti è psyllio, drachmas tres & dimidiam.

Succo rosarum, drachmas duas.

Catholicæ, drachmam vnam & dimidiam.

Serapij acidi simplicis, vncias duas.

Zulapij violacei, vnciam vnam.

Commisceantur.

h iij

Porro

*Modus mi-
scendorum li-
quidorum
purgantium
medicamen-
torum.*

*A mitiorib⁹
purgantibus
auspicandū.*

*Pondus vfi-
satum.*

*Purgantia
medicamen-
ta nō inconfi-
deratē dāda.
2. Apho. 36.
Ibidē Apho.*

*37.
Odorata fir-
mantia stoma-
chum purgā-
tibus medica-
mentis permi-
scenda.*

*Exhibendi
tempus.*

*Quid a purga-
tione facien-
dum.
Non dormi-
endum.*

*Non sudan-
dum a sum-
pta purgati-
one.*

*Antidotū
purgantium
olidorum
vſus.*

Porro in iam dictis liquidis purgantibus. Antidotis commiscendis nullus certus modus præscribi potest. Neque enim omnes, eadem etiam medicamenta, consimili sensu percipiunt. Alij namque ob eam quam induit corpus sensuum duritiam, præpotentiora vix sentiunt medicamenta. Alij rursus vel quævis sensu percipiunt, quemadmodum alij propter fluxam lubricamque meatuum naturam inanitatem, aut cedentis materiae promptitudinem, & instrumentorum mollitiem, mediocribus parent purgatorijs medicamentis. Quapropter præstat semper a mitioribus medicamentis purgatorijs auspicemur, ut scilicet simul laborantis sensus exploretur, simul ut vehementiora tolerare exercitante vſu condiscant ægrotantes: & si quando validioribus uti oporteat, ne vires labefactent intolerabiliorum medicamentorum transitus. Magna igitur prudentia opus est, ne medicus infra quam par sit consistat, aut quod iustum est excedat. Frequenter autem hodie de ijs quæ paulo vehementiora sunt Antidotis purgantibus liquidis drachmas sex, aut paulo plus minusve, pro ætatis, sexus, morbi, anni temporum ratione, & pro sumentis viribus propinant. Ex mitioribus, & ijs quæ alui leuiter mouent, & quorum vis iecur non facile attingit aut transcendit, adeoque sine aliqua perturbatione ac molestia aluum exonerat: ut est, Antidotus e prunis damascenis, e manna, catholica, & similes, plus exhibemus, vnciam nimirum interdum integram. Cauendum autem vniuersimodum erit, ne inconsideranter medicamenta purgantia vsurpentur. Id quod primum fit, si hæc non nisi egentibus, & minimè sanis adhuc existentibus dentur. Nam Hippocrate attestante, qui sano sunt corpore, per medicamenta purgati celeriter exoluuntur. & iterum: Qui corpore sunt commoderato, hos purgare periculosum est. Non rectè etiam vsurpantur, ubi ante humorum morbum efficientium, nisi humores turgeant, concoctionem exhibentur, quod tum dolores, tormina, vertigines, conuulsiones, perfrictiones, animi deliquia, & id genus alias noxas inferat. Minus rectè quoque illa propinant, qui non adijciunt odorata, quæ medicamentorum purgantium infuauitatem & horrendum odorem retundunt, ac stomachum firmanant. Quum enim omnia medicamenta purgantia, sola excepta aloë, stomacho aduersa sint, illumque subuertant, atque ei negotium facessant: ut illis permisceantur quæ malitiam eorundem frangant ac corrigant, necesse est. Ad quem vſum mastichem, cinmomum, semen anisi, & id genus alia adduntur. Commodissimè autem propinantur diluculo, ubi scilicet ventriculus ciborum copia non grauat, atque concoctione eorundem iam perfecit, quemadmodum fusiushæc omnia in nostris Institutionibus docuimus. Ab horum sumptione non dormiendum, aut sudandum. vtrumque enim medicamenti sumpti actione impedit ac frangit. In somno enim medicamentum potu ferè concoquitur, eiusque vis ita frangitur & dissoluitur, ut a remotioribus partibus trahere subindenequeat, ut copiosius Com. 14. sect. 4. Aphorismorum monstrauius. Vt non temerè ibidem Hippocrates ita scriptum reliquerit: Eum qui veratrum biberit, ad corporis motiones magis, ad somnos verò & quietem minus ducere oportet. Et iterum: Quum volueris ut veratrum magis ducat, corpus moueto: ubi sistendum esse censueris, somnum inducito, & haud moueto. Non esse autem sudandum, cuius manifestum est, quum sudor sine motu humorum ad exteriora fieri nequeat. Quum autem in purgatione humorum motus ad corporis interiora fiat, sudoris motus qui ad exteriora fit, adeoque humorum motui contrarius planè existit, medicamentorum purgantium tractionem remoretur & impediatur, necesse est. Atque hæcenus quis sit liquidorum vſus indicauimus. Antidota purgantia solida in duplicem formam rediguntur, nempe orbicularè, vel triangularè. Pauca verò sub hac forma hodie in medicorum officinis prostant purgantia medicamenta: nempe Antidotum diaphœnicon, e succo rosarum, diaturpeti, diacartami, Præstaret autem cætera quoque hæc parari

parari forma, quod maximè conduceret ijs qui nō instructas sectum habent officinas. Hac enim forma parata medicamenta in multos dies, adde etiam septimanas, durare possent, quum liquida paucis admodum diebus situm contrahentiā pereant. Vt plurimum autem ea qua sunt parata forma, citra vllius liquoris adiectionē semuncia, aut drach. quinque pondere propinquantur. Interdū prius tusa in iusculo gallinae, galli, aut capri exhibentur. Sunt qui in ijs diluendis etiam iure pisorum, vel ciccerum vtantur. Studendum hac in parte medico erit, vt aegrotanti gratificetur, ne si assumpto medicamento, hunc nauseabundum reddat, illud paulo post vomitu reiciat. Horum nunc formulam vnam & item alteram, propterea eos qui parum adhuc in ijs rescriptis exercitati sunt, & recens ad faciendam medicinam accesserunt, subiiciemus.

*Exhibendū
modus.*

℞. Antidoti ē succo rosarum solidi, vnciam dimidiam.

Per se detur.

℞. Antidoti diaphoenicōn in tabulis, ita em̄ hodie loquuntur, drachmas sex, Propinetur in iusculo capri.

℞. Rotularum diaturpeti, vnciam dimidiam.

Exhibentur per se, aut cum liquore congruente.

DE BOLI PURGATORII VSV.

Caput VII.

Inter multas ac varias medicamentorum purgantium, à medicis, propter aegrotantium mollitiem excogitatas formas, vna etiam est, quam Bolum appellant. Non est autem bolus, nisi medicamentorum purgantium frustulum teres, & in sphaerae modum orbiculare rotundumue, elui aptum, mole sua tantum, quantum bucca commodè capere potest. Sunt verò hac voce, & in eadem quidem significatione, vsi optimi Latinae linguae autores: inter quos minimè postremus Terentius Comicus ita alicubi inquit, Crucior bolum tantum mihi creptū subito è faucibus. Graeci hunc, *βλαμὸς κρεῖττος*, nonnulli Latinorum interpretum Aëtij bucceam nominant. A qua vtique voce diminutiuum Buccella deriuatū est. Veteres suas buccellas in clibano, vt ex Aëtio liquet, torrebant, & in panis formam redigebāt. Hodie verò varijs effinguntur modis. Si quidem interdum ex simplicibus tantum medicamentis purgantibus liquore aliquo exceptis conficiuntur, adiecto tamen saccharo: vt è sequenti patebit formula, quae

Bolus quid.

Bucca.

Buccella.

*Bolos cōpō-
nendū ratio.*

℞. Turpeti, drachmam vnam.

Seminis anisi,

Mastiches,

} añ scrupulum dimidiam.

Sacchari, scrupulos duos,

Cum melle rosaceo quod satis est excipiantur, & fingatur bolus.

Nonnunquam ex Antidotis tantū purgantibus liquidis, nullo alio simplici medicamento adiecto, saccharo exceptis, hunc scilicet in modum parantur.

℞. Antidoti indi maioris, drachmas tres.

Diaphoenicōn, drachmas duas & dimidiam.

Sacchari, quantum ad excipiendas Antidotos satis est, fiat bolus.

Conficiuntur etiam aliquando non ex solis liquidis Antidotis purgantibus sed sacchara vocata certorū simplicium, ad roborandū ventriculū, aliasq̄ corporis principes partes, illis commiscuntur: vt ex hoc apparet rescripto, quod

℞. Medullae caliae fistularis, drachmas sex.

Antidoti ē succo rosarum, drachmas tres & dimidiam.

h iij

Sacchari

Sacchari boraginis, } añ drachmam vnam.
Echij, }

Formetur buccella purgatoria.

Construuntur etiam interdum boli ex Antidotis purgantibus solidis, adiectis pulueribus & speciebus simplicium quorundam purgantium medicamentorum, non neglectis ijs quæ vehementiam eorundem retundunt, ac malitiam corrigunt, Atq; hæc omnia serapio, aut alio liquore congruente excipiuntur, hoc quidem pacto:

I.

℞. Pulpæ casia recens extractæ, vnciam vnam.
Rhabarbari optimi, drachmas duas & dimidiam.
Sacchari, quod satis est ad excipiendum: fiat bolus.

II.

℞. Electuarium lenitiui de manna, drachmas sex.
Diaphenicôn, } añ drachmam dimidiam,
Specierum hieræ simplicis, }

Cum saccharo fiat bolus purgatorius.

III.

℞. Florum casia, vnciam vnam.
Specierum hieræ puræ, drachmam vnam.
Cum saccharo, quod satis est fingatur bolus.

IIII.

℞. Diacartami placentarum, drachmas tres.
Turpeti selecti, drachmam dimidiam.
Seminis anisi, } añ scrupulum dimidium.
Mastiches, }

Serapio ex hyssopo excipiantur, & formetur bolus.

V.

℞. Pulpæ casia, drachmas sex.
Rheubarbari, drachmam vnam.
Cum saccharo, quod satis fiat bolus.
℞. Diacatholicôn, vnciam dimidiam.
Rhabarbari, drachmam vnam.
Cum saccharo fiat bolus.

Cæterum in componendis bolis diligentissimè tam simplicium quàm compositorum medicamentorum purgantium pondera sunt expendenda: quod sine horum exquisita notitia vt bolum rectè construamus, fieri non potest. Nam vel plus, vel minus quàm conueniat, ingeramus necesse est, si non cuiusq; medicamenti purgantis pondus cognitum habeamus. Qualia verò sint, libro primo huius Operis exposuimus. hinc igitur eorundem notitia petenda. Cauendum verò vnicè erit, ne vniuersa boli moles duarum vnciarum pondus excedat, quod scilicet maior quantitas vna vice citra fastidium ab ægro deuorari nequeat. Aut si deuorabit, non tamen sine nausea hoc ipsum attentabit, quam subinde facile ventriculi subuersio ac vomitus comitabitur. Hoc loco de Tragæis, seu, vt Nicolaus vocat, Drangæis purgantibus nobis agendum esset. Verùm tractationem de ijs ad caput de Pulueribus reijciemus.

Quantitas
boli.

Tragæa pur-
gantes.

DE DILUTI PURGATORII VSV.

Caput VIII.

Dilutum
aut?
infusio.

Dilutum nunc propriè vsurpamus pro liquore, in quo aliquid certo tempore citra elixationem maceratur, Nostræ ætatis medici Infusionem appellant.

pellant. Purgatorium itaq; dilutū in præsentia, est liquor, in quo medicamenta purgantia concisa, trita, vel in puluerem redacta, vel solida etiam, atq; integra macerantur. Tempus verò quo macerantur purgantia medicamenta, non vnū idemq; omnibus statuitur. Interdū enim per horas octo, duodecim, diem, biduum, triduum etiam, pro medicamenti natura, & vario medici scopo & necessitate, vt interim vis eorundem tota in illum liquorem transeat, macerantur. Non autem sola medicamentorum facultas in liquorem abit, sed eius substantiæ etiam portio tenuior. Hinc est, quod dilutū Rha barbari indici vehementius purget, quàm si ipsum per se & citra macerationē propinaretur: quod nimirum crassior eius substantia, & quæ illi inest adstrictoria facultas, in dilutū non transeat, sed in radice maneat. Necessè igitur est, quum amara & acris duntaxat qualitas eius in diluto sit, vt validius tum purget, quod omni sit destitutum adstrictione, qua alius constringi tandem possit. Interdū tamen fieri potest vt crassioris etiam aliquid, præsertim dum quod maceratū est colando valentius exprimitur, aut per rarius colū transmittitur, in dilutū transeat. Colandum igitur, & exprimendum magis aut minus, pro vt plus aut minus purgare, nobis consilium est: & in summa, pro ægri, affectus, & medicamenti natura. Quanto enim medicamenta illa, quibus inest adstrictio, magis exprimentur, tanto minus purgant. Contrà, alia quibus hæc minimè inest, quanto magis exprimentur, tanto magis etiam purgant. Quare quid hac in parte faciendum sit, medicus ex ægrotantis, affectus, & medicamenti natura, vt cōprehensum est, discat oportet. Cæterum macerandi purgatoria medicamenta ratio veteribus parum frequens fuit, ideoq; à recentioribus in diuitū & delicatorum gratiam excogitata. Quorū palato vt planè inseruiant, diluta ipsa quoq; saccharo, & alijs interdum sic condiunt, vt æger se medicamentū haussisse vix sentiat. Quod sanè studium medicorum, nisi metus esset, ne purgantū facultas hac ratione profus sopiretur, non damnandum esset. Est quando vice diluti, iuscule aliquo purgantia medicamenta nodulo ligata incoquimus. Quæ sanè ratio ad decocta magis spectare videtur. In cōponendis autem dilutis, principio necesse est purgantium medicamentorū modum ac pondus rectè teneat medicus. Maius verò esse pondus macerati medicamenti purgatorij, quàm si per se & in substantia propinatur, nempe duplum ferè libro primo à nobis abundè dictū est. Obseruandum etiam, vt purgantib. medicamentis semper cōmiscantur, quæ eorundem vehementiã refrenare possunt. Tempus quoq; & quantisper sint maceranda, vt exprimatur necesse est. Quod quantum esse debeat, paulo antè diximus. Vbi verò tempus ad macerandum sufficiens, & à medico præscriptū abierit, atq; medicamenta satis iam macerata sunt, colantur: ac validè (præsertim cum vt plus purgent nobis consilium est) exprimentur. Quo peracto, Antidota purgantia liquida, expresso liquori additis serapijs congruentibus, quo suauior fiat potio, commiscantur, ad eum quem sequentiã rescripta præscribunt modum.

Formula vbi per se sumitur leniens.

℞. Rhabarbari, drachmam vnam.

Serapij è rosis solutiui, vncias duas.

Misceantur.

I.

℞. Rhabarbari Indici selecti, drachmas tres.

Agarici albi, drachmam vnam & dimidiam.

Spicæ nardi, drachmam vnam.

Zingiberis, scrupulum vnum.

Concidantur singula minutatim, & macerentur in liquoribus stillaticijs

Intybi

*Macerandi
tempus.*

*Dilutum
Rha barbari
indici vehe-
menter pur-
gat.*

*Macerandi
purgatoria
ratio à recentioribus ex-
cogitata.*

*Dilutorum
componendo-
rum ratio.*

Intybi fatiui latifolij,
 Cassuthæ,
 Boraginis, } añvnciam vnam.

Durent in ijs per horas duodecim: dein in linteolum mundum cōiecta, validè exprimantur, & colentur: adiecta q̄ serapij ex Intybo fatiuo latifolio semuncia, fiat potio.

II.

℞. Rheibarbati selecti, drachmas duas,
 Spicæ, scrupulum vnum.
 Agarici in pastillos redacti, scrupulos duos.
 Zingiberis, scrupulum dimidium.

Concisa macerentur horis octo, in liquoribus stillaticijs intybi fatiui latifolij, vncias duas.

Apij, vnciam vnam.
 Vini optimi, vnciam vnam & dimidiam.

Postea probè exprimantur & colentur: adijciantur q̄

Antidoti è succo rosarum, drachmam vnam,
 Diaphœnicôn, drachmas duas,
 Fiat potio purgatoria.

III.

℞. Agarici optimi, drachmas duas.
 Zingiberis, scrupulum vnum.
 Salis fossilis, grana duo.

Trita hæc omnia macerantur horis duodecim in
 Vini albi odori,

Liquoris stillaticij absinthij, añ vnciam vnam,
 Fœniculi, vnciam vnam.

Exprimantur subindè, & colentur: adijciantur q̄
 Antidoti indi maioris, drachmas duas & dimidiam.
 Oxymelitis scillitici, vnciam dimidiam.

Fiat potio.

IIII.

℞. Turpeti selecti, drachmam vnam, & dimidiam.
 Mastiches, scrupulum vnum.

Trita macerantur horis octo in vini odoriferi vncijs tribus, Dein probè exprimantur, & per colum trañciantur, adijciantur q̄

Antidoti indi, drachmas tres.
 Mellis rosacei, vnciam dimidiam.

Commisceantur omnia, & fiat potio purgatoria.

V.

℞. Myrobalanorum flauorum, drachmas duas.

Seminis anisi, } añ scrupulum dimidium.
 Spicæ, }

Trita macerantur diu noctuq̄ in decocti passarum vuarum vncijs tribus, postea validè exprimuntur: & adijciuntur

Antidoti è succo rosarum, drachmas duas.
 Eprunis damascenis purgatorij, drachmas tres & dimidiam.

Zulapij violacei, vnciam dimidiam.
 Miscentur, & fit potio.

Atq̄ hætenus solennes ac consuetas omnium ferè quæ macerantur medicamentorum purgantium formulas recensuimus, Sunt tamen qui pro humorum

rum

rum in corpore redundantiū diuersitate, peculiaria decocta pro purgantibus medicamentis macerandis cōficiunt. Verbi gratia, vbi sanguis plus iusto auctus incaluerit, decoctum ē prunis, myxis, ziziphis, oxyphœnicis, & id genus alijs fructibus adiectis quatuor seminibus frigidis adornant. Sin pituita exuperat, ē seminibus atq; radicibus quæ obstructiones tollunt, crassosq; humores incidunt, decoctum parant, cuius exemplum infra in capite de Decoctis recitabimus. Si flaua bilis exundare cœperit, ē violis, intybis, lactuca, & eiusmodi quæ feruorem bilis obtundere valent, decocta faciunt. Quæ quidem ratio quum sit parum, vt diximus, vsitata, ideo eius vnicum duntaxat exemplum subijciemus.

Peculiaris diluti componendi ratio.

VI.

℞. Ficuūm, numero decem.

Vuarum passarum purgatarum, vnciam vnam.

Glycyrrhizæ repurgatæ, vnciam dimidiam.

Myxarum, } añ numero septem.

Ziziphorum, }

Cinamomi selecti, scrupulum vnum.

Intybi fatiui vtriusq; } añ Manipulum vnum.

Violarum, }

Rosarum,

Seminum quatuor frigidorum maiorum, añ drachmam vnam.

Coquantur tantisper in aqua iustæ quantitatis, dum medieta relinquantur.

Deinde in decocti huius per colum transfusi vncijs tribus macerentur per noctem,

Rhei barbari, drachmas tres.

Spicæ, drachmam vnam.

Rosæ validè expressis, & per colum transmisis, addatur semuncia Zulapij violacei, & fiat potio.

DE CATAPOTIORVM VSV.

Caput IX.

Qum propemodum omnes purgantium medicamentorum hodie vsitata formas hæctenus exposuerimus, vt de catapotijs etiam, quod illorum vsus hac ætate frequentissimus sit, agamus necesse est. Porrò *καταπότιον* Græcis medicamentum est, quod integrum deglutitur, à *καταπίω*, quod deglutire significat, ita dictum: Latinis à parua pilæ similitudine, & figura quam referunt, Pilulæ nominantur. Catapotia verò vt facilius ab ægrotis deuorentur, & vt moram in ventriculo longiorem agant, atq; à remotioribus in ipsum & intestina humores vacuandos attrahant, à medicis sunt excogitata. Massa enim durior, qualis est catapotiorum, ægrius à ventriculo comminuitur: ob idq; tardius agit. Liquida verò contra confestim vacuant, & simul vacuantur. Sunt etiam inuenta, vt simul deuorentur, ne suo ingrato sapore linguam vitient, & ne ventriculum per se satis humidum, nouo humoris genere degrauemus. Quia verò fieri non potest, vt tam celeriter deglutiantur, quin aliquid in suauitatis post se relinquunt: ideo folijs auri, carne fructuum, vel alio quopiam simili interiecta, vel in cinamomi, aut similibus rerum odoratarum pulueribus volutata exhibentur. Caterum quæ citò agere volumus catapotia, damus admodum mollia, præcipue quibus imbecillus est ventriculi calor, ideoq; illa liquore aliquo, aut melle emolliuntur. Quæ diu seruanda sunt, ea non ex solo stillaticio liquore, aut solo succo formari debent, quòd citius siccantur, vel situm contrahant: nec vires simplicium cohibent, sed serapijs actionem eorundem iuuantibus, vel alio, & glutinoso & iucundo humore formentur.

Catapotium.

Pilula.

Catapotia cur excogitata.

Qui

*Catapotiorum
in quantitate
differentia.*

Qui hodie medicinam faciunt, catapotiorum triplicem in quantitate differentiam statuunt. Quaedam enim ceteris maiora effingunt, ut scilicet diutius in ventriculo morata, validius ad se noxios humores trahant. Eiusmodi sunt, quae caput potissimum expurgant, ideoque ab hisdem Capitalia nominantur. Nonnulla minima, cum alijs collata, fingunt, ut nimirum ocyus in ventriculo dissolvantur, permutenturque. Atque haec quidem ventriculum magis confortant, minusque purgant. Eius generis sunt aromatica, siue alephangina: & pestilentialia, seu Ruffi vocata. Aliqua mediocri quantitate formantur, ut sunt cetera ferè omnia catapotia. Tempus exhibendorum catapotiorum fortium, & potentius à

*Exhibendi
tempus.*

toto corpore trahentium, idem quod aliorum medicamentorum purgantium, nempe matutinum, esse debet. Hoc enim tempore natura, quae cibum uniuersum probè iam concoxit, medicamento in humorum expulsionem administratur. Alijs verò temporibus circa ciborum concoctionem occupata, medicamentorum actionem iuuare non potest. Quapropter medicamentum naturae auxilio destitutum, minus vacuat. Alimentum praeterea, naturae actionem inter-

*Error medicorum nostri
temporis
damnatus.*

turbans, corrumpit, adeoque non contemnendam noxam infert. Damnanda igitur modis omnibus nostri seculi medicorum consuetudo venit, qui vesperi duabus aut tribus à coena horis maiora catapotia, minora verò totidè ante coenam horis sumenda esse praecipunt. Nam haec non solum rationi iam expositae, sed & veterum auctoritati aduersatur. Ex multis autem vnum produxisse

Paulum, satis sit, qui lib. 7. ca. 4. ita ea de re scriptum reliquit: Qui vesperi medicamentum purgans exhibent, aut à cibo, noxam inferunt: quippe alimentum

corrumpit, humoremque minus vacuat. Hortor itaque amantes veritatis, ut à deterrima, & non sine magno errore introducta consuetudine recedant, nec cum

Obiectio diluitur.

multis errare subinde pergant. Non latet autem, quosdam hoc loco Galeni auctoritatem nobis opponere, ut qui lib. 14. Ther. methodi, cap. 8. pilulas ex aloë, colocynthide & scammonia cuidam aegrotanti tumore linguae laboranti exhibuerit. Verum si historiae huius uniuersas circumstantias expendant, nihil illorum

errori patrocinari Galenum experientur. Nam etsi vesperi dedit, tamè ieiunio adhuc dedisse constat. Morbus namque, quo ille laborauit, acutus fuit, ideoque tenuè victus ratione requisit: ut verisimile sit, illum nihil comedisse. Et Galeni

temporibus tam exquisita victus ratio, sanorum etiam erat, ut in coena nihil sumerent, aut saltem exiguo cibo vterentur. Praeterea à prandij tempore usque ad vespertinum satis spacij fuit, in quo exquisitè cibum illum, quem sumpsit, pro

huius aetatis more exiguum, concoquere exquisitè potuit. Denique si idem paulo ante pilularum exhibitionem aliquid cibi sumpsisset, haud dubie Galenus silentio minimè transisset. Proinde vana spe lactantur, qui ex hoc loco sui erroris patrocinium querere se posse putant. Nec temerè à nobis dictum est, catapotiorum fortium. Nam praedicta exhibendi ratio non in omnibus catapotijs seruanda erit. Est enim ubi ventrem totum inferiorem, ventriculum, & primas

venas leuiter exonerare consilium est, & nausea abundè stomachum roborare. Quare tum catapotijs leuibus utendum, qualia sunt aromatica dicta, Ruffi, mastichina, ex aloë, & quae ante cibum à consueto utendi tempore à nonnullis hodie nuncupantur. Haec enim hora una ante epulas, aut etiam post exhibentur, tuncque parua quantitate sumpta, abundè purgant, vnaque potum & cibum absque

noxia deturbant. Quod profecto vacationis genus in primis ventriculo magna copia pituitae referto conducit. Quippe redundans humor tunicis ventriculis adhaerens facile tum eluitur, & medicamenti vis in partis substantiam ad vires reficiendas promptissimè penetrat, qui sanè est praecipuus instituti scopus. Reliquum catapotiorum genus, consuetum exhibendi tempus non mutat, & matutinis horis cum ceteris purgantibus medicamentis deuorandum

propri-

propinatur. Sub matutina verò hora complectimur etiam mediã noctem, modo qui assumpturi sunt catapotia leuissimè cœnarint, & id quod post primum somnum est tempus. Componendorum Catapotiorum ratio hodie vsitata eius modi est. Aliquot catapotiorum genera, tria nimirum, plura aut pauciora, inter se commiscant, & rarò vnus generis catapotijs vtuntur. Addunt ferè semper, quod illorum vehementiam augere potest, verbì gratia, aloën, dacrydium, agaricum in pastilli formã redactum, & eum qui Arabibus Alhandal dicitur. Hæc omnia subinde tusa in mortario, cum stillaticio aliquo succo, vel liquore, aut serapio conueniente, in catapotiorum formam iterum cogunt: & ea subinde cinamomo, vel auro obuoluunt, vt minori negotio deuorentur, vt etiam paulo supra diximus. Vt facilius deuorentur prunorum aut pomorum pulpa inuolui possunt, vt & pane azymo vino molliter perfuso. Alexander Trallianus ex ovo forberi præcipit. Nullo etiam negotio serapio aliquo, verbì gratia, rosaceo solutiuo illita deglutiuntur. quod aliquot rescriptis palàm faciemus, vt instar illorum alia condi queant.

Componendorum catapotiorum ratio.

I.

℞. Pilularum alyphanginarum, }
 Aggregatiuarum, } añ scrupulum vnum,
 E hiera simplici, }

Aloës optimæ, scrupulum dimidium.

Dacrydij, grana duo.

Cum stillaticio fœniculi liquore fingantur pilulæ duodecim, & in cinamomi puluere voluentur.

II.

℞. Catapotiorum ex agarico, }
 Stomachicorum, } añ drachmam dimidiã.

Agarici, in pastillos redacti, scrupulum dimidium.

Dacrydij, grana tria.

Cum stillaticio hyssopi liquore, formentur catapotia nouem.

III.

℞. Pilularum azaïareth, scrupulos duos.

Lucis maiorum, scrupulum vnum.

Sine quibus esse nolo, scrupulum dimidium.

Pastillorum alhandal, grana quatuor.

Mastiches, grana duo.

Cum stillaticio liquore eufrafiæ, fingantur pilulæ vndecim.

Interdum catapotijs compositis simplicia quedam medicamenta purgantia, adiectis etiam ijs quæ vehementiam eorundem corrigunt ac frangunt, addere solent: hunc quidem in modum.

℞. Pilularum cochiarum, scrupulos duos.

Azaïareth, }
 De hiera composita, } añ drachmam dimidiã.

Agarici in pastillos digesti, scrupulos duos.

Myrobalanorum cepulorum, scrupulum vnum.

Mastiches, scrupulum dimidium.

Turpeti selecti, scrupulum vnum.

Seminis anisi, scrupulum dimidium.

Granorum pœoniæ, numero tria.

Stichadis, scrupulum vnum.

Castorij, grana tria.

i

Cum

Cum serapio estichade formentur catapotia ex vna drachma septem, auroque tecta deglutiantur.

Pondus exhibitionis.

Pondus exhibitionis catapotiorum magna ex parte drachma vnus pondus non excedit. Licet tamen interdum plus, nonnunquam etiam minus, quanquam raro, pro corporum & naturarum diuersitate, exhibere. Reliqua illis cum ceteris purgantibus medicamentis communia sunt.

DE VSV EORVM QVAE VOMITUM ELICIUNT.

Caput X.

Vomitum cientium differentia triplex. Leuia. Mediocria.

Vehementia.

Medicamentorum, vomitum cientium, triplex est differentia. Quaedam enim leuiter admodum vomitum mouent. In quorum numero sunt, aqua calida, & hordei decoctum, pota: item ficuum multa comestio, Aescopici illius ferui exemplo: oleum, primis digitis eo tinctis, faucibusque immixtis ac intrusis, ingestum. Praeterea serapium acidum, oxymel, & aqua mulsa. Alia mediocriter vomitum cient: vt sunt, anethi flos & semen, rapi item, atriplicis, & crucae semina. Denique raphani radix cortex praesertim eius, & semen, betonicae narcissi, & cucumeris satiuu radices. Nonnulla sunt, quae cum vehementia vomitum eliciunt: veluti, uterque elleborus, cucumeris syluestris radix, sesamoïdes, daphnoïdis folia, sparti flores, semina & filiquae: nux item vomica appellata, & id genus alia. De his omnibus tribus generibus paradigma & exempla subiiciemus.

Leue:

℞. Decocti hordei, vncias duas & dimidiam.
Olei communis,
Oxymelitis simplicis, } añ vnciam vnam,

Commixtis omnibus, fiat potio.

Mediocre:

℞. Florum anethi,
Atriplicis, } añ Manipulum vnum.

Seminis raphani, drachmam vnam.

Rapi, drachmam dimidiam.

Radicis betonicae, drachmam vnam & dimidiam.

Hyssopi, Manipulum dimidium.

Coquantur singula in aqua iustae quantitatis ad tertias, dein colo transfundantur: &

℞. Decocti colo transfusi, vncias quatuor.

Oxymelitis simplicis, vncias duas.

Commixtis omnibus, fiat potio.

Vehementia:

Qui validiora medicamenta, potissimum elleborum, sumpturi sunt, ij diebus aliquot incidentia, tergentiaque praesumere debent. Eosdem quoque exilem cibum praesumpsisse iuuat. Corpus etiam lauacro, & quiete humectandum. Id quod maxime faciendum, vbi strangulatus suspicio metusue imminet, aut imbecillitas subest. Munitis enim alio cibo corporibus, vomitus nihil periculi minatur. Vehementis vomitorij hoc adijcere rescriptum volumus:

℞. Atriplicis,
Asari, } añ Manipulum vnum.

Seminis genistae,
Sesamoïdis maioris, } añ drachmam vnam,

Bulbi vomitorij, drachmam dimidiam,

Radicis

Radiciſ ellebori albi, ſcrupulum vnum.

Coquantur in aqua iuſtæ quantitatis ad tertias, dein colentur.

℞. Decocti colo transfuſi, vncias tres & dimidiam.

Oxymelitis ſcillitici, vncias duas & dimidiam,

Miſceantur.

Potiones, quæ vomitus ciendi gratia bibuntur, tepidæ affatim ſumendæ ſunt: ita enim ad concitandum vomitum magis ſunt efficaces. Immittenda etiam interdum penna oleo intincta in gulam, ad irritandam expultricem facultatem. Quæ mediocriter vomitum eliciunt medicamenta, ieiunis etiã propinari poſſunt. Ellebori præparationem, ſi quis eo ſolo vti velit, oſtendimus Sectione 4. Aphoriſ. com. 13. Meſura decocti vomitorij ſint vnc. quatuor cum vncijs duabus oxymelitis.

DE SACCHARORVM ET CONDITORVM Vſu.

Caput XI.

Solenne eſt hoc tempore, vt ſtirpium flores & alia complurima ad dulcorationem & conſervationem ſaccharo vel melle condiantur: id quod non temerè, quod hæc conditura ars ægrotis magnum momentum affert, dum eo inuento medicamenta aliò qui per ſe fatiſtidiſſima, ita condulantur, vt ſtomacho & palato grata ſint, aut etiã in plures annos integra, & veluti recentia durent. Sic hodie flores ſtirpium multarum ſaccharo condiantur, & ob id flores ſaccharati rectiſſimè appellarentur, verbi gratia, violæ, vel roſæ ſaccharatæ. Tamen vſus obtinuit vt Sacchara, & conſerua magis violarum, roſarumque nominentur. Cæterum olim non tantum ex floribus, verum etiam eſt ſtirpium ſuccis conficiebantur: quemadmodum ex Actuario, recentiore Græcorum ſcriptore, abundè liquet: qui loſacchar, id eſt, violaceum ſaccharum, ex violarum ſucco & ſaccharo factitatum medicamentum eſſe, memoriæ prodidit. Conditum quoque voce hodie aliter, ac olim, vtuntur medici. Veteribus enim conditum erat, quod ex aromatibus, & alijs odoriferis medicamentis vino & melle incoctis parabatur, quale eſt conditum calculos frangens Pauli, & conditum Oribafi ad calculum in veſica conterendum, & conditum aliud piperatum. Hodie verò Conditæ appellantur medicamenta, quæ ſaccharo vel melle, vel vtroque condiantur & dulcorantur, vt gula & ſtomacho, vt dictum eſt, ſint grata, & diu integra ſeruari poſſint, & recentibus proxima. Condiuntur autem hodie maximè fructus, radices, & ſemina. Et Conditum nomen recentiores ad ea etiam medicamenta referunt, quorum ſemina & radices ſaccharo teguntur & incruſtantur. Sic ſemina coriandri, aniſi, fœniculi, carei, & alia: item pimpinellæ radices ſaccharo tectas & incruſtatas, Conditas hodie vocamus, quæ magis propriè fortè Bellaria & Tragemata dicerentur. Porrò quod ad vſum ſaccharorum & conditorum attinet, ſciendum, interdum per ſe, citra aliorum medicamentorum acceſſionem, in vſum vocari. Nonnunquam eis permilcentur Antidota, quæ certis corporis partibus robur addunt, adiectis eorundem ſpeciebus, & paſtillis congruentibus: item medicamentis alijs ſimplicibus eiufdem facultatis, & ſerapio aliquo excipiuntur: vt eſt ſequentibus formulis patebit. Sic parata enim medicamenta quæ mediæ ſint conſiſtentia, neque fluida nimis, neque dura & ſicca, facile ægroti palatum alliciunt: conſeruis iſtis plerumque largiore humore diffluentibus, & pulueribus ſeu ſpeciebus, aut antidotiſ moleſta ſoliditate præditis.

I.

i ij

℞. Sacchari

Sumendæ ratio.

Flores ſaccharati.

Conſerua.

Conditum.

Saccharorum & conditorum vſus.